

Rapportage Aanvullend soortenonderzoek

Oosteinde 241-245 te Voorburg
P04173

Versie: 2.1 - datum 30 september 2024

Projectcode: P04173
Versie: 2.1

Pagina 1 van 19

Colofon		
Titel	Rapportage Aanvullend soortenonderzoek Oostende 241-245 te Voorburg	
Projectcode	P04173	
Versie	2.1	
Datum	30-09-2024	
Opdrachtgever	Oostende 241-245 B.V. Zijdesingel 41, 2261 CB Leidschendam	
Uitvoerder		
	GRAS Advies bv	
	Bedrijvenpark Twente 412	Huismanstraat 6
	7602 KM Almelo	6851 GT Huissen
Email	ecologie@grasadvies.nl	
Website	https://grasadvies.nl/	
Contactpersoon		
Telefoon		
Email	@grasadvies.nl	

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
1 Inleiding	5
2 Gebiedskenmerken en beoogde ontwikkeling	7
2.1 Gebiedsbeschrijving	7
2.2 Beoogde ontwikkeling	9
3 Onderzoeksmethodiek	10
4 Wettelijk kader	12
4.1 Beschermde gebieden (art. 2.44, lid 5 Ow):.....	12
4.2 Houtopstanden (art. 11.111 Bal)	13
4.3 Beschermde soorten	13
4.3.1 Vogelrichtlijn soorten (artikel 11.37 Bal).....	13
4.3.2 Habitatrichtlijn soorten (artikel 11.46 Bal)	13
4.3.3 Overige soorten (artikel 11.54 Bal)	14
4.4 Invulling van de zorgplicht	14
5 Resultaten	15
5.1 Vleermuizen	15
5.2 Huismus.....	16
5.3 Gierzwaluw	16
5.4 Steenmarter	16
6 Conclusies	18
Bronnen	19

Bijlagen

Bijlage 1: Onderzoeksmethoden

Samenvatting

Oosteinde 241-425 B.V. is voornemens om de bestaande bebouwing aan de Oosteinde 241-245 te Voorburg te slopen. Op deze locatie is een nieuwbouw appartementencomplex voorzien.

Om in het kader van ruimtelijke ontwikkeling te voldoen aan de Omgevingswet, heeft GRAS Advies op verzoek van Oosteinde 241-245 B.V. een aanvullend soortenonderzoek uitgevoerd op bovengenoemde locatie. Dit aanvullend onderzoek vloeit voort uit de resultaten van een eerder uitgevoerd verkennend onderzoek (quickscan) Wet natuurbescherming (GRAS Advies, 2022). Het geeft uitsluitsel over de mogelijke aanwezigheid van de wettelijk beschermde vleermuizen, huismus, gierzwaluw en steenmarter en hun essentiële habitatfuncties in het projectgebied. Het beoordeelt of deze soorten en hun functioneel leefgebied negatieve effecten ondervinden van de beoogde ingreep en of verbodsbepalingen mogelijk worden overtreden.

Met deze kennis is onderbouwd of de beoogde ontwikkeling redelijkerwijs uitvoerbaar is of dat mogelijk een ontheffingsaanvraag of andere maatregelen en/of vervolgstappen noodzakelijk zijn.

De belangrijkste conclusies zijn als volgt:

- 1 De aanwezigheid van essentiële habitatfuncties van de volgende beschermde soort(en)groep(en) kan redelijkerwijs worden uitgesloten:
 - Vleermuizen
 - Huismus
 - Gierzwaluw
 - Steenmarter
- 2 Het projectgebied maakt mogelijk deel uit van het leefgebied voor diverse (zang)vogels (GRAS Advies, 2022) Nesten van broedende vogels en hun omgeving zijn wettelijk beschermd en mogen niet worden verstoord. Verstoring wordt voorkomen door:
 - verstorende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren, of;
 - maatregelen te nemen zodat nesten geen hinder ondervinden, of
 - een broedvogelinspectie en vrijgave te laten plaatsvinden vóór aanvang van desbetreffende werkzaamheden.
- 3 De aannemer, maar ook alle medewerkers; als in iedereen, behoudt te allen tijde zijn of haar zorgplicht: De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de fysieke leefomgeving, inclusief in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun directe leefomgeving. In praktijk betekent dit het a) voorkomen, b) beperken of ongedaan maken en c) het achterwege laten van schadelijke handelingen voor de natuur.

1 Inleiding

In opdracht van Oosteinde 241-245 B.V. heeft GRAS Advies een aanvullend soortenonderzoek uitgevoerd aan de Oosteinde 241-245 te Voorburg. De initiatiefnemer is voornemens om hier 24 nieuwbouwwapartementen te realiseren waarbij bestaande bebouwing wordt gesloopt en het groen wordt verwijderd.

Bij dergelijke ruimtelijke ingrepen verplicht de Omgevingswet te toetsen of aanwezige beschermde plant- en diersoorten geen negatieve effecten ondervinden van de beoogde ontwikkeling. Eerder uitgevoerd verkennend onderzoek (quickscan) naar de mogelijke aanwezigheid van beschermde flora en fauna op de bovengenoemde locatie (GRAS Advies, 2022), kon de aanwezigheid van de volgende soorten niet uitsluiten:

- Vleermuizen
- Huismus
- Gierzwaluw
- Steenmarter

Op basis hiervan is nader onderzoek naar deze soorten/soortgroepen verricht. Dit aanvullende soortenonderzoek geeft uitsluitsel over de aanwezigheid of afwezigheid van bovengenoemde soort(groepen) en adviseert over de te nemen vervolgstappen. Het onderbouwt of de beoogde ruimtelijke ontwikkeling redelijkerwijs uitvoerbaar is of dat mogelijk verbodsbepalingen worden overtreden en een ontheffingsaanvraag en/of andere maatregelen noodzakelijk zijn.

Aanvullend soortenonderzoek is een uitgebreid en afgestemd soortgericht onderzoek. Het bestaat uit een bureau studie en meerdere veldinventarisaties waarbij onderzoeksmethoden en richtlijnen uit erkende en soort specifieke kennisdocumenten en/of soortprotocollen worden toegepast. Met inachtneming van wettelijke kaders, de kenmerken van de beoogde ontwikkeling en de gerelateerde werkzaamheden wordt beoordeeld of aanwezige soorten, hun functioneel leefgebied en essentiële habitatfuncties negatieve effecten ondervinden van de beoogde ingreep.

Indien een ontheffingsaanvraag of andere ecologische maatregelen en/of vervolgstappen noodzakelijk worden geacht, kan GRAS Advies adviseren en begeleiding bieden in het vervolgtraject.

Verspreidingsgegevens

In dit rapport is informatie verwerkt afkomstig uit de Nederlandse Databank Flora en Fauna (NDFF). Deze informatie mag (zolang de datavoorziening niet open en toegankelijk is) zonder toestemming van BIJ12 niet worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar worden gemaakt.

Indien relevant zal GRAS Advies verspreidingsgegevens die zijn verkregen door veldinventarisaties binnen en/of rondom het projectgebied na een periode van 2 jaar openbaar maken binnen de omgeving van de NDFF.

Dit rapport presenteert de uitkomsten van het aanvullend soortenonderzoek en de eventuele noodzakelijke vervolgstappen. Het is onlosmakelijk verbonden aan het verkennend onderzoek (quickscan) Wet natuurbescherming Oosteinde 241-245 te Voorburg (GRAS Advies, 2022). GRAS Advies adviseert, indien van toepassing, uitkomsten als verplichting vast te leggen voor de uitvoerende partij.

Gebiedskenmerken van het huidige projectgebied en een globale beschrijving van de beoogde ontwikkeling zijn opgenomen in hoofdstuk 2. Hoofdstuk 3 beschrijft de toegepaste onderzoeksmethodiek, gevolgd door een beknopte samenvatting van het relevante wettelijk kader in hoofdstuk 4. De resultaten van het onderzoek zijn opgenomen in hoofdstuk 5. Hier worden alle relevante soorten beschreven die mogelijk voorkomen, inclusief het effect van de beoogde ontwikkeling op deze soorten en hun functionele leefgebied. De conclusies zijn opgenomen in hoofdstuk 6 waarin de belangrijkste resultaten, mogelijke maatregelen en vervolgstappen worden samengevat.

Reikwijdte en beperkingen

Informatie met betrekking tot gebiedsbescherming, houtopstanden en stikstof vallen buiten de scope van dit onderzoek.

De ecologen van GRAS Advies spannen zich maximaal in om onderzoek zo zorgvuldig mogelijk uit te voeren. Desondanks zal nooit een volledig beeld van de aanwezige flora en fauna gegeven kunnen worden. GRAS Advies kan daarom geen aansprakelijkheid aanvaarden voor kosten en vertraging die optreden als gevolg van het voorkomen van beschermde flora en/of fauna.

Geldigheidsduur onderzoek:

Momenteel bestaan er geen landelijke richtlijnen betreft de geldigheidsduur van aanvullende soortenonderzoeken. Desalniettemin kan bevoegd gezag hieraan een termijn koppelen en actuele gegevens vereisen. Doorgaans wordt een termijn van 3 jaar aanbevolen. GRAS Advies adviseert daarom de termijn van 3 jaar niet te overschrijden.

Dit rapport gaat in op de effecten van de ruimtelijke ontwikkeling zoals beschreven in paragraaf 2.2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten en hun functioneel leefgebied leiden.

2 Gebiedskenmerken en beoogde ontwikkeling

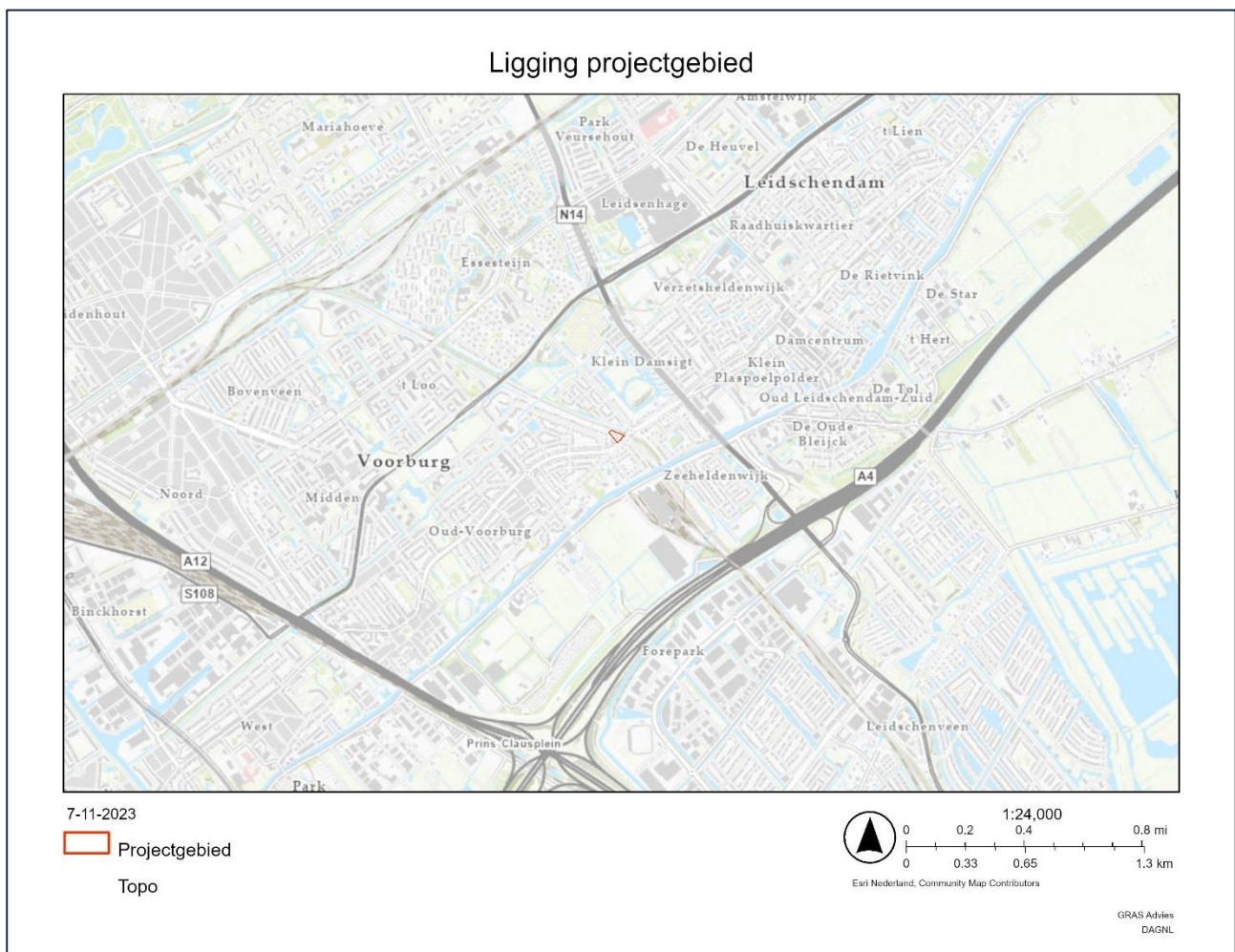
2.1 Gebiedsbeschrijving

Gegevens

Adres: Oosteinde 241-245
Plaats: Voorburg
Gemeente: Leidschendam-Voorburg
Provincie: Zuid-Holland

Locatie en omgeving

Het projectgebied bevindt zich in de stedelijke omgeving van Voorburg, tussen Leidschendam en Den Haag. Het is omgeven door bebouwing. Ten oosten en zuiden ligt de Oosteinde, ten westen bebouwing en ten noorden treinbaan. Afbeelding 2.1 toont de ligging van het projectgebied.

Afbeelding 2.1. Ligging van het projectgebied.

Terrein en kenmerken

De oppervlakte van het projectgebied bedraagt ca. 800m². Afbeelding 2.2 toont een luchtfoto van het projectgebied, inclusief begrenzing. Het terrein wordt bepaald door bebouwing, tuinbeplanting, struweel en bomen. Afbeelding 2.3 geeft een impressie van het projectgebied.

De bebouwing bestaat uit een woonhuis met bouwjaar omstreeks 1902. Het bestaat uit twee woningen in verschillende segmenten. Tevens is er een losstaand gebouw aanwezig welke gebruikt wordt als autogarage. Alle panden hebben een plat dak.

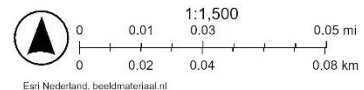
Het terrein is vlak en bestaat is voor het grootste deel overgroeid met kruidenrijke vegetatie en braam. Aan de noordzijde van het projectgebied staan een aantal bomen en bosschages. Door het projectgebied loopt een beek van ongeveer twee meter breed. Deze beek gaat onder de Oosteinde door naar de overzijde van de straat.

Luchtfoto projectgebied

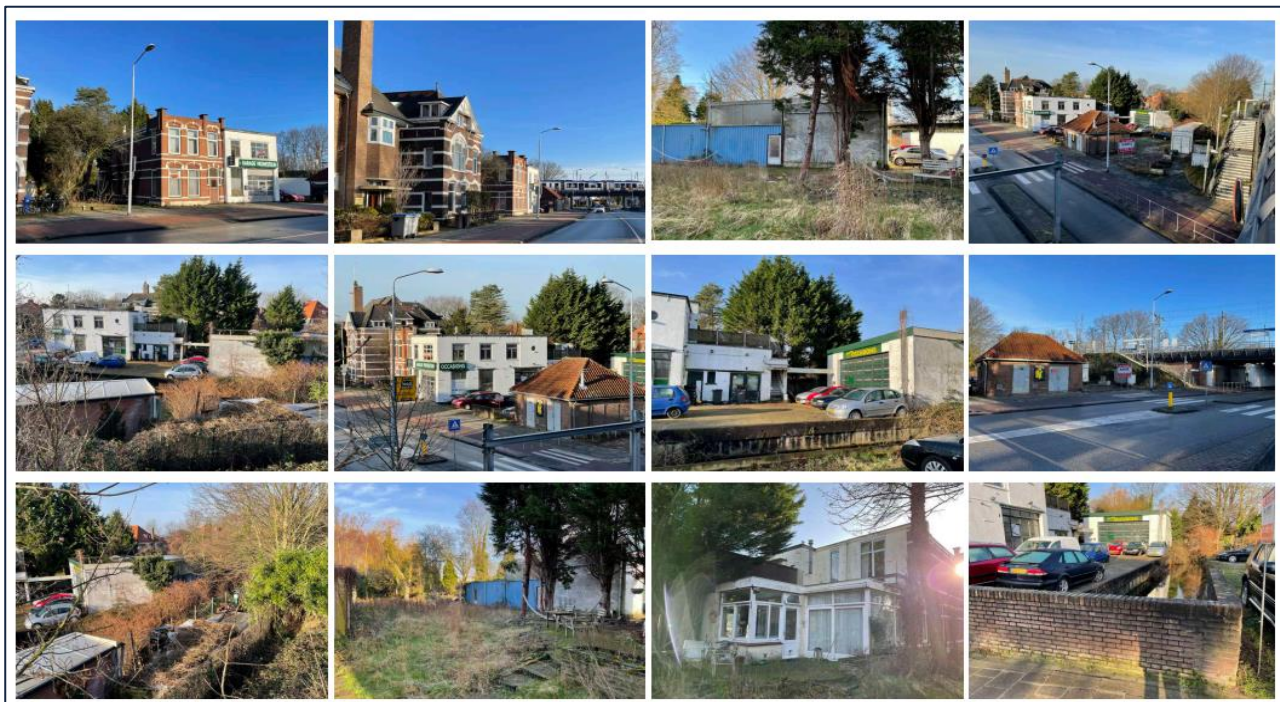
7-11-2023

 Projectgebied
Luchtfoto

GRAS Advies
DAGNL

Afbeelding 2.2. Luchtfoto van het projectgebied.

Afbeelding 2.1: Impressie van het projectgebied.

2.2 Beoogde ontwikkeling

De initiatiefnemer is voornemens om hier nieuwbouwappartementen te realiseren waarbij bestaande bebouwing wordt gesloopt en het groen wordt verwijderd (Afbeelding 2.4).

Afbeelding 2.2: Schets toekomstige situatie.

3 Onderzoeksmethodiek

Het onderzoek wordt uitgevoerd om te beoordelen of de beoogde ruimtelijke ontwikkeling een mogelijk significant negatief effect heeft op (wettelijk) beschermde plant- en diersoorten. Hiervoor is het noodzakelijk om aanwezige soorten vast te stellen en locaties van habitatfuncties te bepalen. De door GRAS Advies gehanteerde onderzoeksmethodiek is globaal onder te verdelen in 3 stappen.

1 Bureauonderzoek

Voor relevante datavisualisatie, projectinformatie en soorteninformatie is onder andere Rapportage Quickscan Wet natuurbescherming Oosteinde 241-245 te Voorburg (GRAS Advies, 2022) geraadpleegd. Hierbij zijn gegevens overgenomen en aanvullende informatie verzameld over:

- locaties van habitatfuncties van mogelijk aanwezige beschermde soorten;
- gebiedskenmerken en mogelijke huidige ruimtelijke en ecologische veranderingen;
- soortspecifieke verspreidingsgegevens (indien van toepassing) waaronder verspreidingsatlassen;
- geschikte onderzoeklocaties.

Mogelijke aanwezigheid van soorten, locaties van soortspecifieke/gebonden gebiedsfuncties en de locaties waar de trefkans van de te onderzoeken soorten het hoogst zijn, worden hiermee bepaald. Aan de hand van deze gegevens zijn soortspecifieke onderzoeksmethoden vastgesteld en veldonderzoeken gepland.

2 Veldonderzoek

Soortgerichte onderzoeken zijn in en rondom het projectgebied uitgevoerd. De door GRAS Advies gehanteerde veldonderzoeksmethodiek is (indien beschikbaar) conform aanbevolen methoden en richtlijnen, beschreven in erkende soortspecifieke kennisdocumenten en protocollen. Onderzoek vereist doorgaans meerdere veldbezoeken en onderzoeksperioden zijn veelal verbonden aan vaste perioden. GRAS Advies combineert waar mogelijk soortspecifiek onderzoek om zodoende veldbezoeken te beperken. In Bijlage 1 worden de soortspecifieke onderzoeksmethoden beschreven. Tabel 3.1 toont alle data en specificaties van de uitgevoerde veldbezoeken.

Tabel 3.1: Data en specificaties veldbezoeken.

Datum	Soort	Tijdstip	onderzoekers	Weersomstandigheden	Reden veldbezoek / onderzoek
14-06-2023	Vleermuizen en gierzwaluw	20:00 – 00:15	2	26°C, wind NO, 1 Bft, onbewolkt, droog	Zomer- en kraamverblijven en nesten
28-06-2023	Gierzwaluw	20:00 – 22:15	1	20°C, wind ZW, 2 Bft, bewolkt, droog	Nesten
10-07-2023	Vleermuizen en gierzwaluw	20:00 – 00:15	2	20°C, wind W, 2 Bft, licht bewolkt, droog	Zomer- en kraamverblijven en nesten
11-07-2023	Vleermuis	03:20 – 05:45	2	15°C, wind W, 2 Bft, licht bewolkt, droog	Zomer- en kraamverblijven
06-09-2023	Vleermuis	22:15 – 00:30	1	22°C, wind NO, 1 Bft, onbewolkt, droog	Paarverblijven
27-09-2023	Vleermuis	20:45 – 22:55	1	20°C, wind ZO, 2 Bft, bewolkt, droog	Paarverblijven
18-04-2024	Huismus en steenmarter	10:00-12:00	1	9°C, wind NW, 2 Bft, bewolkt, droog	Nesten en verblijfplaatsen
02-05-2024	Huismus	10:15-11:30	1	20°C, wind NO, 3 Bft, helder, droog	Nesten

3 Analyse

Na afronding van veldonderzoeken worden gegevens zoals velddata, waarnemingen en bevindingen verzameld. De analyse van deze gegevens bestaat uit:

- bepalen soort en aanwezigheid;
- bepalen locaties (essentiële) habitatfuncties;
- beoordelen kenmerken van beoogde ontwikkeling (zoals duur, periode, invloedsfeer);
- beoordelen effecten beoogde ontwikkeling op aanwezige soorten en habitatfuncties;
- bepalen mogelijke gevolgen, maatregelen en (wettelijke) vervolgstappen.

GRAS Advies is een ecologisch adviesbureau en voert verkennend veldonderzoek uit volgens geldende soort-protocollen. De deskundige ecologen van GRAS Advies zijn middels opleiding en ervaring bevoegd voor de verrichte werkzaamheden. Daarnaast is het project uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van GRAS Advies. Het kwaliteit managementsysteem van GRAS Advies is ISO NEN-EN-ISO 9001:2015 gecertificeerd.

4 Wettelijk kader

Vanaf 1 januari 2024 is de omgevingswet van kracht. Deze wet ziet toe op de bescherming en benutting van de fysieke leefomgeving. Dit wordt geregeld door middel van zorgplichten. Er is een algemene zorgplicht van kracht die te allen tijden geldig is voor iedereen.

De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de fysieke leefomgeving, inclusief in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun directe leefomgeving. In praktijk betekent dit het a) voorkomen, b) beperken of ongedaan maken en c) het achterwege laten van schadelijke handelingen voor de natuur.

Daarnaast zijn speciale zorgplichten vastgesteld ter bescherming van gebieden, soorten, houtopstanden en landschapselementen. Wanneer speciale zorgplichten zijn vastgesteld, gaan deze voor de algemene zorgplicht. Speciale zorgplichten kunnen meerdere niveaus uitgewerkt zijn. Op rijksniveau zijn deze vastgelegd in programma's. Op waterschapsniveau in de waterschapsverordening. Op provinciaal niveau zijn deze terug te vinden in de omgevingsvisie en aanvullende provinciale verordeningen. Op gemeentelijk niveau zijn deze terug te vinden in het omgevingsplan (het voormalig bestemmingsplan) en maatwerkregels.

Invasieve exoten kunnen een bedreiging vormen voor inheemse planten en dieren. Indien schadelijke exoten in het projectgebied aanwezig zijn, dienen deze bestreden te worden. Het bestrijden van invasieve exoten valt onder de algemene zorgplicht. Er kunnen ook speciale zorgplichten met nadere bestrijdingsmethoden zijn uitgewerkt.

Er is ook een onderzoek verplichting ingesteld die de initiatiefnemer verplicht om te onderzoeken of sprake kan zijn van schadelijke handelingen voor de natuur. Als er sprake is van schadelijke handelingen dient een vergunning aangevraagd te worden via het digitaal stelsel omgevingswet (DSO).

Als er meerdere vergunningen nodig zijn kan de initiatiefnemer ervoor kiezen deze vergunningen gezamenlijk aan te vragen of allemaal los van elkaar aan te vragen. Indien er meerdere vergunningen worden aangevraagd zal het laagste overheidsorgaan de aanvraag uit het DSO behandelen. Het overheidsorgaan dat de aanvraag ontvangt kan echter, met wederzijdse instemming, de beslisbevoegdheid overdragen aan een ander overheidsorgaan.

4.1 Beschermde gebieden (art. 2.44, lid 5 Ow):

De bescherming van gebieden is onderverdeeld in drie categorieën: Natura-2000 gebieden, Nationaal Netwerk Nederland (NNN) en bijzondere natuurgebieden en landschappen.

Natura 2000

Voor activiteiten die effect hebben op beschermde gebieden dient een omgevingsvergunning N2000-activiteiten te worden aangevraagd.

NNN gebieden

Voor activiteiten die effect hebben op NNN-gebieden en niet passen binnen de huidige bestemming dient een omgevingsvergunning omgevingsplan-activiteit aangevraagd te worden.

Bijzondere natuurgebieden en landschappen

In de provinciale omgevingsplannen en verordeningen en in de gemeentelijke omgevingsplannen kunnen bijzondere natuurgebieden en landschappen zijn aangewezen

4.2 Houtopstanden (art. 11.111 Bal)

De bescherming van houtopstanden is onderverdeeld in twee categorieën: binnen de vastgestelde bebouwingscontour houtkap (dit valt onder de gemeente) of buiten de bebouwingscontour houtkap. Buiten de bebouwingscontour houtkap is een houtopstand beschermd als deze uit meer dan 1000m² (10 are) bestaat of uit een rijbeplanting van 21 bomen of meer. Voor beschermde houtopstanden geldt een meldingsplicht.

4.3 Beschermd soorten

De bescherming van soorten is verdeeld in drie categorieën: soorten van de Vogelrichtlijn, soorten van de Habitatrichtlijn en overige soorten. Voor activiteiten die effect hebben op beschermde soorten dient een omgevingsvergunning flora- en fauna activiteiten te worden aangevraagd (art. 5.1 ow). De specifieke zorgplichten ten aanzien van deze beschermde soorten staat beschreven in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal).

4.3.1 Vogelrichtlijn soorten (artikel 11.37 Bal)

Het is verboden om zonder een omgevingsvergunning flora en fauna activiteit de volgende schadelijke handelingen te verrichten:

- Artikel 11.37 lid 1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten geldt voor:
 - a. het opzettelijk doden of opzettelijk vangen van van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn;
 - b. het opzettelijk vernielen of opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld onder a, of het opzettelijk wegnemen van nesten van die vogels;
 - c. het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels als bedoeld onder a; of
 - d. het opzettelijk storen van vogels als bedoeld onder a.
- Artikel 11.37 lid 2. Het verbod geldt niet, als:
 - a. het verrichten van die activiteit op grond van een andere wet is toegestaan en is voldaan aan de artikelen 9, eerste en tweede lid, en 13 van de vogelrichtlijn; of
 - b. de activiteit uitvoering geeft aan: 1°. een instandhoudingsmaatregel als bedoeld in de artikelen 3, eerste lid en tweede lid, onder b, c en d, en 4, eerste lid, eerste zin, en tweede lid, van de vogelrichtlijn of artikel 6, eerste lid, van de habitatrichtlijn; of 2°. een passende maatregel als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de habitatrichtlijn.
- Artikel 11.37 lid 3. Het verbod op het opzettelijk storen van vogels, bedoeld in het eerste lid, onder d, geldt niet, als het storen niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de vogelsoort.

4.3.2 Habitatrichtlijn soorten (artikel 11.46 Bal)

Het is verboden om zonder een omgevingsvergunning flora en fauna activiteit de volgende schadelijke handelingen te verrichten:

- Artikel 11.46 lid 1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt voor:
 - a. het in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk doden of opzettelijk vangen van in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onder a, bij de habitatrichtlijn, bijlage II bij het verdrag van Bern of bijlage I bij het verdrag van Bonn;
 - b. het opzettelijk verstoren van dieren als bedoeld onder a;
 - c. het in de natuur opzettelijk vernielen of rapen van eieren van dieren als bedoeld onder a;
 - d. het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder a; en
 - e. het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, onwortelen of vernielen van planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onder b, bij de habitatrichtlijn of bijlage I bij het verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied.
- Artikel 11.46 lid 2. Het verbod geldt niet als:
 - a. het verrichten van de activiteit op grond van een andere wet is toegestaan en is voldaan aan artikel 16, eerste lid, van de habitatrichtlijn; of
 - b. de activiteit uitvoering geeft aan:

- 1°. een instandhoudingsmaatregel als bedoeld in de artikelen 3, eerste lid en tweede lid, onder b, c en d, en 4, eerste lid, eerste zin, en tweede lid, van de vogelrichtlijn of artikel 6, eerste lid, van de habitatrichtlijn; of
- 2°. een passende maatregel als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de habitatrichtlijn.
- Artikel 11.46 lid 3. Onder de soorten, bedoeld in het eerste lid, onder a, worden niet begrepen de soorten, bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn.

4.3.3 Overige soorten (artikel 11.54 Bal)

Het is verboden om zonder een omgevingsvergunning flora en fauna activiteit de volgende schadelijke handelingen te verrichten:

- Artikel 11.54 lid 1. Het verbod, bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de wet, om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten, geldt voor:
 - a. het opzettelijk doden of vangen van in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder A;
 - b. het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren als bedoeld onder a; en
 - c. het opzettelijk in hun natuurlijke verspreidingsgebied plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen van vaatplanten van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder B.
- Artikel 11.54 lid 2. Het verbod geldt niet als:
 - a. het gaat om het doden of vangen van de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis, of om het beschadigen of vernielen van hun vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen, voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden;
 - b. het verrichten van de activiteit op grond van een andere wet is toegestaan en is voldaan aan de eisen die zijn opgenomen artikel 8.74I van het Besluit kwaliteit leefomgeving; of
 - c. de activiteit deel uitmaakt van:
 - 1°. een instandhoudingsmaatregel als bedoeld in de artikelen 3, eerste lid en tweede lid, onder b, c en d, en 4, eerste lid, eerste zin, en tweede lid, van de vogelrichtlijn of artikel 6, eerste lid, van de habitatrichtlijn; of
 - 2°. een passende maatregel als bedoeld in artikel 6, tweede lid, van de habitatrichtlijn.

Deze handelingen mogen alleen plaats vinden indien er geen mogelijke alternatieven zijn, indien er een dwingende reden is (wettelijk belang) en wanneer er passende maatregelen en voldoende compensatie wordt aangeboden voor de beschermde soort.

Indien gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode kan een vrijstelling van de vergunningplicht gelden.

Andere beschermde soorten zijn tijdens het verkennend en aanvullend onderzoek niet aangetroffen en hun aanwezigheid is niet aannemelijk.

4.4 Invulling van de zorgplicht

Broedende vogels

Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd en er dient zorg gedragen te worden voor broedende vogels, zodat deze niet verstoord worden en geen (nadelig) effect ondervinden van de geplande werkzaamheden. Voor vogelsoorten die ieder jaar een nieuw nest bouwen geldt dat nesten beschermd zijn zolang de broedperiode van de soort duurt. Dit houdt in dat de nesten beschermd zijn vanaf de eerste aanzet van nestbouw, tot het moment dat het laatste jong het nest verlaten heeft.

5 Resultaten

5.1 Vleermuizen

Volgens de verspreidingsgegevens komen in het projectgebied en de directe omgeving mogelijk de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) en ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) voor. Uit het verkennend onderzoek is gebleken dat er mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn in het projectgebied. Het projectgebied maakt geen onderdeel uit van een essentiële vliegroute en essentieel foerageergebied. Er zijn tijdens het verkennend onderzoek geen vleermuizen of sporen van vleermuizen waargenomen.

In het voor- en najaar van 2023 is aanvullend vleermuisonderzoek uitgevoerd conform het protocol voor vleermuisinventarisaties Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus & Zoogdiervereniging (2021) (Zie Bijlage 1). Dit onderzoek bestaat uit in totaal 5 onderzoeksmomenten met meerdere waarnemers. Zie tabel 3.1 voor de data, tijden, aantal onderzoekers en weersomstandigheden tijdens de onderzoeken.

Waargenomen soorten

De gewone dwergvleermuis en de rosse vleermuis zijn waargenomen tijdens de onderzoeken. In het geval van beide soorten ging het om foeragerende en/of overvliegende dieren. Andere vleermuissoorten zijn niet waargenomen.

Verblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken in het voorjaar, zomer en najaar is onderzocht of er verblijfplaatsen van vleermuizen in het projectgebied aanwezig zijn.

Zomerverblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken in het voorjaar en zomer zijn geen in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen in en rondom het projectgebied. De aanwezigheid van een zomerverblijfplaats in het projectgebied is daarmee uit te sluiten.

Kraamverblijfplaatsen

Tijdens de veldbezoeken in het voorjaar en zomer zijn geen in- of uitvliegende vleermuizen waargenomen in en rondom het projectgebied. De aanwezigheid van een kraamverblijfplaats in het projectgebied is daarmee uit te sluiten.

Paarverblijfplaatsen

Veldbezoeken in het najaar hebben geen in- of uitvliegende vleermuizen aangetoond. Ook zijn er geen vleermuizen waargenomen met balts- en/of gebouw gebonden gedrag. De aanwezigheid van een paarverblijfplaats is daarmee uitgesloten.

Winterverblijfplaatsen

Er zijn geen verblijfplaatsen waargenomen tijdens de uitgevoerde rondes. Dit sluit ook de aanwezigheid van een winterverblijfplaats voor vleermuizen uit.

Vliegroute

Tijdens veldbezoeken in het voorjaar, zomer en najaar zijn enkele overvliegende vleermuizen waargenomen. Gelet op de lage aantallen en het ontbreken van een duidelijke richting, is de aanwezigheid van een vliegroute voor vleermuizen uitgesloten.

Foerageergebied

Tijdens veldbezoeken in zowel het voor-, - als najaar, zijn in het projectgebied en de directe omgeving zeer weinig foeragerende vleermuizen waargenomen. Van een essentieel foerageergebied voor vleermuizen binnen het projectgebied is zodoende geen sprake.

Effectenbeoordeling

Gelet op de afwezigheid van essentiële verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied binnen het projectgebied is er geen sprake van een negatief effect op vleermuizen als gevolg van de beoogde ontwikkeling. Een vergunning flora- en fauna-activiteiten is voor de uitvoering van de werkzaamheden niet vereist.

5.2 Huismus

Uit verkennend onderzoek is gebleken dat het te slopen pand mogelijk geschikt is voor nesten van huismussen. In het pand waren enkele openingen aanwezig, die geschikt waren voor huismussen om te nestelen. Er zijn tijdens het verkennend onderzoek geen huismussen of sporen van huismussen waargenomen.

In het voorjaar van 2024 is aanvullend onderzoek uitgevoerd conform Het Kennisdocument Huismus (BIJ12, 2023) en Netwerk Groene Bureaus (2017) (Zie Bijlage 1). Dit onderzoek bestaat uit in totaal 2 onderzoeksmomenten. Zie tabel 3.1 voor de data, tijden, aantal onderzoekers en weersomstandigheden tijdens de onderzoeken.

Nest- en rustplaatsen

Tijdens veldbezoeken zijn er geen huismussen waargenomen. Ook zijn er in de directe omgeving geen huismussen waargenomen.

Foerageergebied

Het projectgebied is geschikt als foerageergebied voor huismussen. Aangezien er geen huismussen zijn waargenomen, kan geconcludeerd worden dat het projectgebied geen functie heeft als foerageergebied voor huismussen.

Effectenbeoordeling

Binnen en direct buiten het projectgebied zijn geen huismussen waargenomen. Dit betekent dat de aanwezigheid van essentiële habitatfuncties van de huismus binnen het projectgebied kan worden uitgesloten. De voorgenomen werkzaamheden hebben geen negatieve effecten op huismussen. Een vergunning flora- en fauna-activiteiten voor de huismus is niet benodigd.

5.3 Gierzwaluw

De gierzwaluw komt volgens verspreidingsgegevens mogelijk binnen en/of rondom het projectgebied voor. Uit het verkennend onderzoek is gebleken dat er openingen aanwezig zijn die mogelijk geschikt zijn als nestlocatie voor gierzwaluwen binnen het projectgebied. Er zijn tijdens het verkennend onderzoek geen gierzwaluwen of nesten waargenomen.

In het voorjaar en zomer van 2023 is aanvullend onderzoek uitgevoerd conform Het Kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12, 2017) (Zie Bijlage 1). Dit onderzoek bestaat uit in totaal 3 onderzoeksmomenten. Zie tabel 3.1 voor de data, tijden, aantal onderzoekers en weersomstandigheden tijdens de onderzoeken.

Nestplaatsen

Tijdens de veldbezoeken zijn geen gierzwaluwen aangetroffen in en rondom het projectgebied. Het projectgebied voorziet hiermee niet in essentiële habitatfuncties voor gierzwaluwen.

Effectenbeoordeling

Het projectgebied is geen onderdeel van essentieel leefgebied voor gierzwaluwen. Gezien de beoogde ontwikkeling kan worden geconcludeerd dat gerelateerde werkzaamheden geen negatief effect hebben op essentiële habitatfuncties van gierzwaluwen. Een vergunning flora- en fauna-activiteiten voor gierzwaluwen is niet nodig.

5.4 Steenmarter

Voorkomen en functie

De steenmarter (*Martes foina*) is een nationaal beschermde soort en wordt gezien als een 'cultuurvolger'. Hij dankt zijn naam aan zijn voorkeur voor steenachtig habitat zoals steengroeven en gebouwen. De soort is te vinden in parklandschap maar vooral in de buurt van dorpen, boerderijen en zelfs grote steden. Oude schuren, heggen en geriefbosjes zijn erg geschikt. Essentieel is de aanwezigheid van groenstroken, heggen, bosjes en bermen waar de soort foerageert (Zoogdiervereniging, z.d.).

In het verkennend onderzoek is vastgesteld dat het projectgebied geschikt is als leefomgeving van de steenmarter. De tuin is geschikt als foerageergebied voor de soort. Op basis hiervan is geadviseerd aanvullend onderzoek te doen.

Tijdens de uitgevoerde veldbezoeken voor vleermuis, gierzwaluw en huismus, is ook gelet op de aanwezigheid van andere soorten. Tijdens de veldbezoeken is de steenmarter niet waargenomen. Ook zijn er geen sporen waargenomen die duiden op de aanwezigheid van de soort.

De garage aan de noordoost zijde van het terrein is van binnen gecontroleerd op 18-04-2024. De garage is niet toegankelijk voor steenmarters, en er zijn geen sporen van dieren aangetroffen in de garage.

Ook in de directe omgeving van het projectgebied zijn voldoende groenelementen aanwezig voor de steenmarter.

Effectenbeoordeling

Het projectgebied maakt geen onderdeel uit van een essentieel leefgebied van de steenmarter. Het projectgebied voorziet niet in verblijfplaatsen voor de steenmarter. Essentieel foerageergebied is redelijkerwijs uit te sluiten. Een passerend exemplaar is net uit te sluiten. De beoogde ruimtelijke ontwikkelingen hebben geen negatief effect op essentiële habitatfuncties van steenmarter.

6 Conclusies

Dit aanvullend soorten onderzoek geeft uitsluitsel over de mogelijke aanwezigheid van de wettelijk beschermde vleermuizen, huismus, gierzwaluw en steenmarter en hun essentiële habitatfuncties in het projectgebied. Het beoordeelt of deze soorten en hun functioneel leefgebied negatieve effecten ondervinden van de beoogde ingreep en of verbodsbepalingen mogelijk worden overtreden.

Met deze kennis is onderbouwd of de beoogde ontwikkeling redelijkerwijs uitvoerbaar is of dat mogelijk een ontheffingsaanvraag of andere maatregelen en/of vervolgstappen noodzakelijk zijn.

De belangrijkste conclusies zijn als volgt:

- 1 De aanwezigheid van essentiële habitatfuncties van de volgende beschermde soort(en)groep(en) kan redelijkerwijs worden uitgesloten:
 - Vleermuizen
 - Huismus
 - Gierzwaluw
 - Steenmarter
- 2 Het projectgebied maakt mogelijk deel uit van het leefgebied voor diverse (zang)vogels (GRAS Advies, 2022) Nesten van broedende vogels en hun omgeving zijn wettelijk beschermd en mogen niet worden verstoord. Verstoring wordt voorkomen door:
 - verstorende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren, of;
 - maatregelen te nemen zodat nesten geen hinder ondervinden, of
 - een broedvogelinspectie en vrijgave te laten plaatsvinden vóór aanvang van desbetreffende werkzaamheden.
- 3 De aannemer, maar ook alle medewerkers; als in iedereen, behoudt te allen tijde zijn of haar zorgplicht: De zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de fysieke leefomgeving, inclusief in het wild levende planten en dieren, alsmede voor hun directe leefomgeving. In praktijk betekent dit het a) voorkomen, b) beperken of ongedaan maken en c) het achterwege laten van schadelijke handelingen voor de natuur.

Bronnen

BIJ12 (2017) Kennisdocument Gierzwaluw
BIJ12 (2023) Kennisdocument Gierzwaluw
BIJ12 (2017) Kennisdocument Gewone dwergvleermuis
BIJ12 (2023) Kennisdocument Gewone dwergvleermuis
BIJ12 (2023) kennisdocument Huismus

GRAS Advies (2022). Rapportage Quickscan Wet natuurbescherming Oosteinde 241-245 te Voorburg.

█ (2022). Lijst beschermde soorten Wet natuurbescherming. Natuurinclusief, Borculo. 13 p.

Ministerie van Economische Zaken (2016). Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. December 2016. Versie 1.3, 5p.

Nationale Databank Flora en Fauna (z.d.). <https://ndff-ecogrid.nl/> Datum geraadpleegd: 07-11-2023

Overheid.nl (2021). Wet natuurbescherming. <https://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2021-07-01>
Datum geraadpleegd: 12-01-2023.

Raad van State (2021). Uitspraak 201903159/1/R2. <https://www.raadvanstate.nl/uitspraken/@125948/201903159-1-r2/> Datum geraadpleegd: 16-01-2021.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2021). Vleermuisprotocol 2021, januari.

Interprovinciaal overleg (IPO). (2022). Natuurnetwerk Nederland (ehs). Atlas Leefomgeving.

Ministerie van Economische Zaken. (2018). Natura 2000-gebieden. Atlas Leefomgeving.

Bijlage 1: Onderzoeksmethoden

Onderstaande beschrijft de gehanteerde soortspecifieke onderzoeksmethoden. Hoofdstuk 3, Tabel 3.1 geeft een overzicht van alle veldbezoeksspecificaties.

Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn beschermd onder de Habitatrichtlijn. Verblijfplaatsen zijn doorgaans te vinden in holten, kieren en andere openingen in bomen of gebouwen. Vleermuizen komen bijna overal voor en prefereren gesloten tot halfopen landschap waar ze in de beschutting van opgaande elementen foerageren langs een vast netwerk van lijnvormige structuren zoals kanalen, lanen, tuinen, boomkruinen, bebouwing en waterpartijen.

Onderzoek wordt uitgevoerd om het aantal en de soort vast te stellen en om gebiedsfuncties (foerageergebied, vliegroute en verblijfplaats) te bepalen. Van een eventuele verblijfplaats kan worden vastgesteld of het een zomer-, kraam-, paar- en/of winterverblijf betreft. Hoofdstuk 3, tabel 3.1 toont de veldbezoeksspecificaties. De methodiek gehanteerd door GRAS Advies is conform het protocol voor vleermuisinventarisaties Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus & Zoogdiervereniging (2021) en de soortspecifieke kennisdocumenten van BIJ12. Het vleermuisprotocol hanteert de volgende richtlijnen:

- Een voorjaarsonderzoek om een mogelijke functie als zomer- en/of kraamverblijf te onderzoeken. Dit onderzoek bestaat uit 3 bezoeken tussen 15 mei en 15 juli, waarvan minimaal één 's ochtends en één in juni. Mogelijke vliegroutes en foerageergebied wordt ook tijdens deze periode vastgesteld.
- Een najaarsonderzoek om een mogelijke functie als paar- en/of winterverblijf te onderzoeken. Dit onderzoek bestaat uit 2 bezoeken tussen 15 augustus en 1 oktober.
- Minimaal een periode van 20 dagen tussen veldonderzoeken in het voor- en najaar m.u.v. (massa)winterverblijfplaatsen. De begin- en eindtijd is in de regel tot 2 uur na zonsondergang en vanaf 2 uur voor zonsopkomst. Bij paarverblijfplaatsen is dit doorgaans vanaf 1 uur na zonsondergang of tot zonsopkomst met minimaal één bezoek rond middernacht.
- Exacte planning omtrent vleermuisonderzoek is soortspecifiek en is afgestemd op de te verwachte soorten. Indien bijzondere soorten aanwezig zijn, kan eerdergenoemde onderzoekstijd worden verlengd door eerder te starten of later te eindigen.
- Tenminste 75% van het te observeren object moet worden overzien tijdens onderzoeken die gericht zijn op habitatfuncties.

Bepalen habitatfuncties en type verblijfplaats

Tijdens het observeren van vleermuizen bepaalt het gedrag en aantallen welke habitatfuncties en typen verblijfplaatsen worden toegekend. GRAS Advies hanteert de volgende kenmerken:

- Kraamverblijfplaats: uitvliegers zijn terugkerend en het betreft meer dan 10 exemplaren*.
- Zomerverblijfplaats: uitvliegers zijn terugkerend en het betreft minder dan 10 exemplaren* of individuen vliegen uit en keren niet terug. Wanneer de toegang wordt 'aangetikt' betreft het mogelijk een zomer-verblijfplaats.
- Paarverblijfplaats: het betreft zwermgedrag en baltsroepen. (Soortspecifiek en zwermgedrag komt bij meer verblijfsfuncties voor).
- Massa winterverblijfplaats: het betreft zwermactiviteit van meer dan 10 exemplaren*.
- Winterverblijfplaats: het betreft zwermactiviteit van 5-10 exemplaren* of minder dan 5 exemplaren waarbij sociaal geluid detecteerbaar is.
- Vliegroute: frequent gebruik van lijnvormige structuren door meerdere exemplaren.
- Foerageergebied: frequent gebruik van een gebied en/of lijnvormige structuren zoals bomenrijen en water door meerdere exemplaren.

* Toegekende functies a.d.h.v. aantallen kunnen afwijken en zijn afhankelijk van lokale omstandigheden en intern deskundig oordeel.

Voor het onderzoek naar vleermuizen aan de Oosteinde 241-245 te Voorburg zijn vijf veldbezoeken afgelegd. Tijdens veldbezoeken wordt geïnventariseerd op geluid en zichtwaarnemingen en is gebruik gemaakt van Ultrasonie microfoons (Echo Meter Touch 2 Pro) en een Pettersson D240x batdetector. Ultrasonie geluiden zijn hiermee hoorbaar, opneembaar en analyseerbaar. Bij de uitgevoerde onderzoeken is gebruik gemaakt van een felle zaklamp.

Huismus

De huismus (*Passer domesticus*) wordt beschermd onder de Vogelrichtlijn. Het is een standvogel die vooral nestelt in de buurt van bebouwing. Ze komen vooral voor in steden, dorpen en landelijk gebied en in mindere mate in agrarisch gebied. Huismussen zijn sociale dieren die alles in groepsverband doen en ze blijven het gehele jaar dicht bij de nestplaats. Essentieel is dat alle habitatfuncties rondom de nestplaats aanwezig zijn. Dit omvat nestgelegenheid, voedsel, water, stofbaden en voldoende dekking (BIJ12, 2023).

Onderzoek wordt uitgevoerd om de aanwezigheid van exemplaren, aantal, nestlocaties, rustplaatsen en locaties van (essentieel) functioneel leefgebied vast te stellen. Hoofdstuk 3, tabel 3.1 toont de veldbezoeksspecificaties. De methodiek is conform Het Kennisdocument Huismus (BIJ12, 2023) en Netwerk Groene Bureaus (2017) uitgevoerd. Dit houdt het volgende in:

- De afwezigheid van nesten wordt aangetoond door minimaal 2 veldbezoeken in de optimale periode van 1 april tot en met 15 mei met een interval van minimaal 10 dagen.
- Inventarisatie vindt bij voorkeur plaats tussen enkele uren na zonsopkomst en enkele uren voor zonsondergang bij gunstige weersomstandigheden (geen regen, kou en harde wind) (BIJ12, 2023).
- Het is mogelijk eenmalig pannen te lichten in de periode van 15 september tot 1 maart. Dit kan niet gedurende periodes met vorst (BIJ12, 2023). Deze methode wordt door GRAS Advies niet standaard uitgevoerd.
- De aanwezigheid van een nest kan worden aangetoond door zichtwaarnemingen van nesten (inclusief uitstekende takjes en veertjes), nestbouw, bezoek aan een nestplaats, transport van voedsel of ontlastingspakketjes, bedelende jongen, zingende mannetjes in broedbiotoop, paartjes bij een potentiële nestplaats, baltsgedrag, paring e.d. (BIJ12, 2023).
- Aan de hand van waarnemingen worden indien relevant en mogelijk, het aantal individuen en nest- en/of verblijfplaatsen geschat.
- De afwezigheid van broedende huismussen is aannemelijk wanneer er minimaal 1 uur geen nest- of rustplaats gerelateerde waarnemingen zijn gedaan, gedurende 2 veldbezoeken in de optimale periode en onder bovengenoemde omstandigheden (BIJ12, 2023).

Voor huismussenonderzoek aan de Oosteinde 241-245 te Voorburg zijn twee veldbezoeken afgelegd. Tijdens veldbezoeken zijn mogelijke habitatfuncties in het projectgebied en de omgeving onderzocht en beoordeeld.

Gierzwaluw

De gierzwaluw (*Apus apus*) wordt beschermd onder de Vogelrichtlijn. Het is een trekvogel met zijn winterbiotoop in tropisch Afrika en komt enkel rond de zomermaanden in ons land voor. Gierzwaluwen zijn semi koloniebroeders en gebruiken doorgaand jaarlijks hetzelfde nest. Nestplaatsen zijn gebonden aan bebouwing en ze komen voor in steden en dorpen waar ze nestelen in spleten, kieren en ventilatieschachten van gebouwen of onder dakpannen. Gierzwaluwen kunnen niet opvliegen en om het nest te verlaten, gebruiken ze een vrijval. Foerageergebieden zijn afhankelijk van het voedselaanbod en kunnen ver van de nestlocatie liggen (BIJ12, 2017).

Onderzoek wordt gedaan om de aanwezigheid van exemplaren, aantal, nestlocaties en rustplaatsen vast te stellen. Hoofdstuk 3, tabel 3.1 toont de veldbezoek specificaties. De methodiek is conform Het Kennisdocument Gierzwaluw (BIJ12, 2017) en Netwerk Groene Bureaus (2017) uitgevoerd. Dit houdt het volgende in:

- De afwezigheid van een nest of rustplaats wordt aangetoond door minimaal 3 veldbezoeken met een interval van tenminste 10 dagen in de periode van 15 mei tot en met 15 juli. Hierbij wordt minimaal 1 veldbezoek uitgevoerd tussen 20 juni en 7 juli (NGB, 2017; BIJ12, 2017).
- De grens van de onderzoeksperiode is 15 mei tot en met half juli (BIJ12, 2017).
- De inventarisaties vinden bij voorkeur 's avonds plaats 2 uur voor zonsondergang tot zonsondergang (NGB, 2017; BIJ12) tijdens goede weersomstandigheden (droog en weinig wind) (BIJ12, 2017).
- Voor (broedende soorten) wordt gelet op (gierende) dieren en in- en uitvliegende dieren (NGB, 2017).
- Aan de hand van typen (zicht)waarnemingen, worden het aantal individuen en/of nest- en/of verblijfplaatsen bepaald waarbij het waargenomen aantal vluchten op dakgoot-, nok- en huishoogte wordt gedeeld door 1.5 (BIJ12, 2017).
- De afwezigheid van broedende gierzwaluwen is aannemelijk wanneer er minimaal 3 inventarisatiemomenten hebben plaatsgevonden met een interval van minimaal 10 dagen, waarvan 1 heeft plaatsgevonden tussen 20 juni en 7 juli en waarbij er tijdens goede weersomstandigheden 2 uur voor zonsondergang tot aan zonsondergang is geïnventariseerd (BIJ12, 2017).

Voor het onderzoek naar gierzwaluwen aan de Oosteinde 241-245 te Voorburg zijn drie veldbezoeken afgelegd. Deze zijn waar mogelijk gecombineerd met vleermuisonderzoek. Tijdens veldbezoeken zijn mogelijke nestlocaties in het projectgebied en de omgeving onderzocht en beoordeeld.